

ט"ו בשבט בחצרות צדיקים

מנהגי ט"ו בשבט בחצרות אדמו"רים בארץ ובחו"ל. ביום זה נערכו סעודות ואכלו מפירות ארץ ישראל, כמו כן נאמרו דברי תורה הסובבים בעיקרם על שבחה של ארץ ישראל ופירותיה. יש וראו את יום זה כיום סגולה לרחמים לגאולה וליראת שמים, כיום שבכוחו להשפיע ברכה לכל ימות השנה, ויש אשר התפללו לאתרוג כשר יפה ומהודר.

"חמישה עשר בשבט" - עיקרו קשור בארץ ישראל כ"ראש השנה לאילנות", וכ"יום הקובע" לעניין תרומות ומעשרות ויתר ההלכות התלויות בארץ, ובמעמדו זה הוא נקבע גם בספרות ההלכה ובמנהגי ישראל בתפוצות, שאין אומרים בו, תחנון ואין קובעים בו תענית.

עם זריחת אורו של האר"י ז"ל, נתגלה סודו של היום. ההולכים בעקבותיו רואים באכילת פירות ביום זה "תיקון גדול בנגלה ובנסתר". בספרות החסידות, שיסודתה בקודש ע"פ חכמת הקבלה, הבליטה ערכו של היום לציון הקשר עם ארץ ישראל.

רבים מבין האדמו"רים ראו בחמישה עשר בשבט מעין חג, לבשו בגדי שבת, ערכו שלחנות בו ביום, ולשולחן הוגשו פירות שנשתבחה בהם ארץ ישראל, ורבים מחידושי תורה שהושמעו על ידם, הסובבים בעיקרם על שבחה של ארץ ישראל ופירותיה, מצויים בספרי החסידות במדור המוקדש למועדים.

- משמעות מיוחדת לט"ו בשבט בבית האדמו"רים לבית רוז'ין. אבי השושלת, רבי ישראל מרוז'ין זי"ע, נהג ללבוש בגדי שבת לכבוד ראש השנה לאילנות "כי האדם עץ השדה", ואף היה עורך את שלחנו בפירות ארץ ישראל, בהדגישו את האמרה המיוחדת לא"י ז"ל, שפירות א"י הם סגולה ליראת שמים.

הוא היה אומר כי בט"ו בשבט "השרף עולה באילנות", שכן ההתחדשות שבעולם כללית היא ומקיפה את כל היקום, את הדומם והצומח כמו את המדבר והחי, ובשעה שמים חדשים מרעננים את האילנות הקפואים בחורף, פורצת הרעננות גם לעורקי של האדם מישראל. זכר לדבר ישנו בפרשת השבוע, היא פרשת בשלח, העוסקת בפרשת יציאת ישראל ממצרים, וכך גם בט"ו בשבט משתחררת הבריאה כולה מכבלי מצרים ויוצאת לחרות: "השרף עולה באילנות".

בניו ובני-בניו, ממשיכי השלשלת לבית רוז'ין שמרו על המסורת וערכו את שולחנותיהם לכבודו של היום.

- היה אומר בנו, רבי אברהם יעקב מסדיגורא זי"ע, כשהאדם מתעלה ומעלה את הפירות ע"י ברכתו עליהם בקדושה ובטהרה, הרי הם נעשים בחינת קרבן

בדרגת החי, כמו "מן הבהמה מן הבקר ומן הצאן".

- נכדו, רבי מנחם נחום מבויאן זי"ע, בעל "תפארת מנחם נחום", היה מאחל ביום זה לאנשי שלומו: "שנה טובה להשפיע שפע ברכה מאותו יום לכל השנה כולה", ובשעה שברכו על הפירות ציין כי האדם מתקן את הניצוצות הקדושים המצויים בפירות וכן הוא מעלה את "הדברים הגשמיים למדרגה של רוחניות".
- רבי ישראל המגיד מקוזניץ זי"ע, היה אומר שחודש טבת ומחציתו של שבט הם בבחינת "חשכות ומוחין דקטנות", אולם בסיומם באים "ימים מאירים ובהירים" והוסיף שבני בינה יודעים סודו של ט"ו בשבט.
- רבי חיים מצאנז זי"ע נהג אף הוא לערוך סעודה גדולה לכבוד היום, בצינו שהחל מיום זה עד חג השבועות ישנו יומא דפגרא בכל חמישה עשר ימים.
- רבי ישראל מצ'ורטקוב זי"ע, אמר על הקשר שבין ט"ו בשבט וגאולת ישראל: "יומא דפגרא זה בא להורות התחזקות ותקווה לישראל- כי אנחנו בגלות זה כשני אלפים שנה, ואנו סובלים רדיפות מכל צד, והנני בתכלית השפלות עד שכמעט אפסה כל תקווה הלילה - אבל ישראל הם למעלה מן כטבע, וגם בשעה שלכאורה אפסה כל תקווה ותוחלת, אז הקב"ה מושיע אותם שלא כבדרך הטבע".
- תשעה חודשים מט"ו בשבט ועד חג הסוכות, אולם כבר אז, בראש השנה לאילנות, יש להתכונן לקראתו. ורבי צבי אלימלך מדינוב זי"ע, בעל "בני יששכר", הסביר בארוכה את ערכו של היום, ואמר שיש להתפלל בו על אתרוג כשר יפה ומהודר, שיזמין השי"ת בשעה שיצטרך למצווה, תוך הבעת תקווה כי תפילתו תעשה פירות.
- על רבי מנחם מענדל מקוצק זי"ע מספרים, כי פעם אחת כשישב במסיבת חסידיו בט"ו בשבט, רמז לאחד מהם שעליו לדאוג לאתרוג נאה לסוכות, אותה שעה היו הדברים תמוהים באזני השומעים, אולם בין עצרת לחג פרצה מלחמה בגלילות ההם, ואותו חסיד טרח, עמל ועלתה בידו לספק לרבו אתרוג נאה לקיים בו את המצווה.
- רבי יצחק מאיר מגור זי"ע, בעל "חידושי הרי"ם", היה מגיש לשולחן רבו מקוצק זי"ע, פירות משבעת המינים, אולם פעם אחת תבע הימנו רבו "פירות ארץ ישראל ממש".
- בימים ההם, כשהנסיעה בין ארץ ישראל והגולה ארכה חודשים מרובים, לא הייתה כל אפשרות לשמור על הידורם של אתרוגי א"י בהגיעם לתפוצות

הגולה ולא יכלו להשתמש בפרי הארץ למצווה, אולם בסעודות ט"ו בשבט הקפידו להגיש לשולחן מפירות א"י, וכאן ניתן הדבר ע"י פירות מיובשים, תאנים או צימוקים, שהיו נשלחים מארץ ישראל ותפוצות הגולה.

- רבי משה טייטלבוים זי"ע, בעל "ישמח משה", הקפיד לברך ביום זה על חמישה עשר מיני פירות, ועל כל פרי ופרי היה נוהג לומר שיר המעלות, החל ממזמור ק"מ ועד מזמור קל"ד שבתהילים.

- רבי יוחנן מרחמיסטריווקא זי"ע, בנו של רבי מרדכי מטשרנוביל זי"ע, נהג להדר ולהעלות על שלחנו בט"ו בשבט מפירות א"י, כשם שבכל ימות השנה הקפיד לברך על יינות מפרי ארץ ישראל. אולם יחד עם חיבת א"י שהייתה בהם, חששו מפני הוצאת דיבה על פרי הארץ.

- מוראה של חיבת הקדש הייתה עליהם עד כדי כך, שרבי יצחק מסקווירא זי"ע נמנע בשתיית יין א"י, שהוגש לו בשעה שהסב לשלחנו של אחיו רבי יוחנן זי"ע, באומרו: "איני בקי בטיבן של יינות, וחושש אני שמא לא ימצא יין זה חן בעיני, ונמצאתי מוציא דיבה על הארץ ועל פירותיה". וענה רבי יוחנן זי"ע: "ידעתי שיצחק שלי נושא אתו אוצר של יראת שמים, אך לא ידעתי עד היכן היא מגעת".

- כולל מארמרוש בארץ ישראל נוהג היה לשגר מדי שנה לנשיאיו בחו"ל, האדמוריים לבית ויזניץ, צרור תאנים מיובשים וצימוקים מיובשים, שניהם משבעת המינים שנשתבחה בהם א"י. וכמותו נהגו גם הכוללים לארצותיהם.

- אולם הם לא הסתפקו באכילת פירות ומרבית האדמוריים היו נוהגין לערוך בו שולחן כבימי חג ומועד, ובסיום הסעודה היו אומרים "שיר המעלות בשוב ה' את שיבת ציון היינו כחולמים".

- בכמה מאהלי צדיקים נהגו גם לאכול אתרוג מבושל כמובא בספר "מטעמים": "שהאתרוג אשר יצאנו בו ידי חובת מצווה, מטגנים אותו אחר הסוכות ואוכלים אותו בט"ו בשבט".

- על רבי חיים אלעזר ממונקטש זי"ע נמסר, שהיה עושה סעודה בהתרגשות נעלה, וציין מעלת יום זה כמו בחינת הושענא רבה, ובסוף הסעודה הביאו על השולחן טס מלאה פירות מפירות שונים וגם אתרוג מבושל, וציווה בביתו שלא לכבש ולעשות האתרוג לאכול רק בליל ט"ו בשבט ש"אז מסוגל לזה" - והיא דרכו לטבול פרי שאכל וגם מה שחילק בתוך לחלוחית האתרוג, והיה שולח גם לביתו - אלו הנשים - ממיני הפירות הללו.

- על רבי דוד בידרמן זי"ע, בנו של רבי משה מלעלוב זי"ע, שעלה ארצה בשנת תרי"א, מספרים כי ביום זה הראה את כוחו הגדול בציינו כי יום זה מסוגל

לישועות, ו"כשם שהאילן מתברך בפירותיו- כך ישתבח האדם בפירותיו". באחת משנות המלחמה העולמית הראשונה, והיה זה בשנת תרע"ו, הסב רבי דוד זי"ע לשולחנו ביום ט"ו בשבט ופירות אי"י שטוחים עליו, אולם אין בא, שכן מחוץ שכלה חרב ובחדרים קצרה מגפת המחלות את יבולה המר. והנה נפתחה הדלת, וילד קטן, בנו של אחד מנאמניו נכנס ומספר לרבי דוד זי"ע, שאביו וכל בני ביתו נפלו למשכב וקצם קרוב. נתקשרו עיניו של רבי דוד בדמעות ופרץ בבכי: "ריבונו של עולם, שמחתי בחג של אי"י הושבתה, אמור די לצרותינו". ומיד התאושש ופניו אורו הוא פנה אל הילד, הוציא פרי מערמת הפירות שלפניו והושיט לו, טפח על כתפיו בהוסיפו: "הא לך והבא הביתה, ובטוח אני כי בזכות פירות ט"ו בשבט יזכה אביך לראות ממך פירות", והמגיפה פסחה על הבית.

- רבי נחומצ"י מרחמסטרביקה זי"ע, קיבל מאביו רבי יוחנן את חיבת הקודש, ואף בשנות השלטון הסובייטי שקד להעלות על שולחנו בט"ו בשבט משבעת המינים, ודמעות נוצצו בעיניו לאחר שעלה ארצה, והסב בו ביום לשולחנו, ואנשי שלומו מיקירי קרתא דירושלים נאספו אליו ליטול מידו פירות משבעת המינים ומגידולי הארץ.

- בהיכלו של רבי אהרן מבעלזא זי"ע נהגו ביום זה מעין חג. האדמו"ר עטור היה בגדי שבת, וערך שולחן לכבוד היום. לאחר שנטלו ידיהם, הגישו מפירות ארץ ישראל, והאדמו"ר בעצמו נהג להטביל 'הערינג' בשמן זית מפרי הארץ ולהגיש למסובים. שבעת המינים הועלו לשולחן, אם זכר לחיטה ראו בלחם אשר הם אוכלים, הרי חלקו גם בירה זכר לשעורה, וכן השלימו את יתר שבעת המינים. בסעודה זו נהג להשמיע האדמו"ר תורה על הפסוקים בהם מפורטים שבעת המינים שנשתבחה בהם ארץ ישראל: "כי ה' אלוקיך מביאך אל ארץ טובה וגו', ארץ חיטה ושעורה וגפן ותאנה ורימון ארץ זית שמן ודבש".

- מסורת זו נמשכת גם באהלי צדיקים אשר העתיקו משכנותיה וקבעו מושבם בארצנו הקדושה. בקרית ויז'ניץ אשר בבני ברק, בקרית צאנז אשר בנתניה, וביתר היכלי האדמו"רים למשכנותיהם, הם מציינים את יום חמישה עשר בשבט בשירה ובזמרה, בהודיה לה' "שהחיינו וקיימנו והגענו ליום הזה לאכול מפריה ולשבוע מטובה".